

S. № 2.

Hans Kongelige Majestets naadigste Beretning til Norges Riges Storthing om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare forsamlede.

Si Carl, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Benders, gjøre vitterligt:

Overensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestæt herved naadigst meddele det nu forsamlede Storthing Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede:

Universitetet, ved hvilket de Studerendes Antal i de senere Aar har været i stærk Tilvækst, har fremdeles virket med Held og faaet sine Samlinger forsegde. Da dets Lokaler imidlertid under denne fremadskridende Udvikling have vist sig utilstrækkelige, er der blevet udarbeidet Forlag til Opsættelse af en særskilt Laboratoriebygning.

Den til at afgive Forlag om forandret Ordning af det høiere Skolevæsen nedsatte Kommission har endt sit Arbeide, og herpaa grundede naadigste Propositioner om en forandret Ordning af det høiere Skolevæsen ville blive Storthinget forelagte.

Planen for Skolerørerseminariernes Indretning og Virksomhed har været Gjenstand for Overveielser, hvis Resultater tilligemed forskjellige derpaa byggede Forlag til en hensigtsmæssigere Ordning af disse Læreanstalter ville blive Storthinget forelagte.

Udkast til Lov om Pensioner for Almueskolelærene og om udvidet Adgang for Kvinder til Ansættelse som Lærerinder ere under Overveielse i vedkommende Regjeringsdepartement.

Den ved offentlig Foranstaltung tilveiebragte Lærebog for Folkeskolen og Folkehjemmet, hvoraf to Oplag paa til sammen 100,000 Exemplarer ere udsolgte, vil med det Første udkomme i et tredie Oplag paa 50,000 Exemplarer.

En statistisk Oversigt over saavel det høiere som det lavere Skolevæsens Tilstand er udarbeidet og vil blive Storthinget forelagt.

Den til Droftelse af forskjellige kirkelige Anliggender nedsatte Kommission har sluttet sine Forhandlinger undtagen med Hensyn til en enkelt Sag, hvis endelige Behandling udstaaer efter forventede Erklæringer. Kommissionen har navnlig udarbeidet et Forlag, der er af indgribende Betydning og forud-

sætter flere Forandringer i Grundloven, nemlig angaaende Indstiftelse af en kirkelig Repræsentation. Den har derhos udtalt den Formening, at Afsgjørelsen af dens øvrige Forlag bør udstaa, for at de kunne komme under Behandling af den nyhenvnte Repræsentation. Kommissionens Forlag angaaende sidstnævnte Gjenstand, der selvfølgelig kræver den modneste Overveielse, er nylig afgivet.

Provelsen af det efter offentlig Foranstaltung af Sogneprest Landstad udarbeidede Udkast til en ny Kirkesalmebog er fortsat, hvorhos den i dette Viemed udhenvnte Kommission ogsaa har faaet det Hverv at gennemgaa et af Provst A. Hauge udarbeidet Salmebogsudkast, om hvis Autorisation der var fremkommet Andragende.

Forlag betreffende det geistlige Maadenaaar antages at ville blive Storthinget forelagt, hvorhos et Forlag til forandret Opkrævning af de Geistigheden tilkommende faste Ydelser for Tiden er under Overveielse.

Angaaende en udvidet geistlig Omsorg for den talrige Befolkning, der søger vores store Bisserier, saavelsom for Befolkningen i Rigets nordligste Egne og dets østlige Grandsedistrakter ville Forlag blive Storthinget forelagte.

Spørgsmaalet om den hensigtsmæssigste Plan for Throndhjems Domkirkes Restauration har foranlediget fornhydede omhyggelige Undersogelser, hvilke dog endnu ikke ere afdækkede.

Oplysningsvæsenets Kapitalfonds Formue var ved Udgangen af forrige Aar steget til omtrent 3,450,000 Spd., deri indbefattet henimod 208,000 Spd. tilhørende forskjellige geistlige Embeder.

Det geistlige Enkepenionsfonds Formue udgjorde til samme Tid omtrent 906,000 Spd. foruden en opsparet Rentebeholdning af omtrent 88,000 Spd., Ejendefondets omtrent 668,000 Spd. og det Nordlandske Kirke og Skole-Fonds omtrent 230,000 Spd.

Det under Kirkedepartementet hørende Forstvæsen er i Treåret udvidet ved Ansættelse af to nye Forstimestere foruden flere Skovvogtere og har fra 1ste Juli 1865 til samme Dag 1868 efter Fradrag

af Driftsomkostningerne givet et Overskud af omtrent 25,700 Spd.

Efterat Gage for en Bureauchef for Fattigvæsenets Unliggender paa sidste Storthing var blevet bevilget, er der oprettet et særligt Kontor for Fattigvæsenet og dermed beslægtede Sager. I dette Kontor er der under Ledelse af Cand. theol. G. Sundt paabegyndt Udarbejdelsen af en særligt Fattig-Statistik, hvis 1ste Del omfattende Året 1866 snart vil være færdig fra Pressen. Ved offentlig Foranstaltning er der derhos udgivet flere andre Skrifter af Cand. Sundt, sightende til at belyse forskjellige Spørgsmaal vedrørende Fattigvæsenet og de lavere Klassers Kaar og Forhold. Det fremgaar af de indhente Oplysninger, at Fattigendet fremdeles maa siges at være snarere i Tiltagende end i Tilbagegang, saa at der fremdeles er Opfordring til at have Opmærksomheden henvendt paa famine og at føge det modarbejdet. I dette Viemed er blandt andet flere Tvangsarbeidsanstalter oprettede.

Den ved Kongelig Resolution af 6te Februar 1865 nedsatte Komite af norske og svenske Mænd med det Hverb, i Overensstemmelse med de af Hans Majestæt i naadigst Tilkjendegivende af 18de Februar 1862 udtalte Grundsætninger, at udarbeide Forslag til de forandrede Bestemmelser, som med Hensyn til Rigernes Forening findes nødvendige og hensigtsmæssige, har under 29de August 1867 afgivet sin Beretning tilligemed Forslag til ny Foreningsaft mellem de forenede Riger. Efterat dette Arbeide har været Gjenstand for den norske Regjerings underdanigste Betænkning, har Hans Majestæt i sammensat Statsraad besluttet, at naadigst Proposition i det Væsentlige stemmende med Komiteens eenstemmige Forslag, paa den for Grundlovsforslag i hvert af Rigerne bestemte Maade, skal fremsættes.

De til Lovgivningen henhørende Materier — Mortifikation af Gjeldsbreve, Adgang til yderligere Underretning om Afholdelse af Tvangsauktioner, Forandringer i Politiprocescen m. fl. —, om hvis nærmere Overveielse Storthinget har fremsat Anmodning, have været Gjenstand for Regjerings Behandling, og Resultaterne deraf ville blive Storthinget forelagte.

Den ved Kongelig Resolution af 11te Januar 1853 nedsatte Proceslovkommissionens Virksomhed er ophort, efterat den havde afgivet motiveret Udkast til Lov om Rettergangsmaaden i civile Sager ved Underretten, hvilket Arbeide derefter er besorget trykt og gjort tilgjængeligt for Almenheden. Storthinget vil blive forelagt naadigst Proposition, sightende til at fjerne den ubillige Ulighed og den økonomske Ruin,

for hvilken Personer, der komme under offentlig Tiltale, for Tiden jævnlig ere utsatte som Folge af, at Sagsomkostningerne, hvis Størrelse saa væsentlig afhænger af de lokale Forholde, oftere opgaa til Belob, som ikke staa i noget rimeligt Forhold til Bedkommendes Brode. I Henhold til de af forrige Storthing fattede og af Hans Majestæt sanktionerede Lovbeslutninger er den forandrede Politiororganisation i Christiania ligesom ogsaa Christiania Byret traadt i Virksomhed. Mængden af denne Nets Forretninger har allerede gjort det nødvendigt at tilforordne Netten en 7de Assessor.

Udgifterne ved Lovovertrædelsers Paatale have været i noget Stigende, hvortil den ved Loven af 17de Marts 1866 bestemte Anvendelse af Horsvarere fra Beghndelsen af 1867 rimeligtvis i nogen Grad har bidraget, medens der er fuld Grund til at antage, at bemeldte Lov i det Hele har vist sig hensigtsmæssig og gavnlig for den kriminelle Netspleie.

Saaledes som nærmere vil erfares af de særlige Beretninger, der ville blive Storthinget meddelte, er Antallet af de i Strafanstalterne hensiddende Personer, fornemmelig for Slaveriets Bedkommende, i ikke ringe Grad formindsket, idet den ved Lov af 4de Juni 1866 indførte mildere Bedommelse af gjentaget Thveri har medført, at Benaadningsretten i videre Udstrekning end sædvanlig er blevet anvendt med Hensyn til Personer, der for denne Art af Forbrydelser vare domte efter den tidlige strengere Lovgivning.

Hængelsvæsenet er nu i samtlige Rigs Distrikter anerkjendt lovmaessigen ordnet, ligesom Opgjørelsen mellem Staten og Hængelskommunerne i Anledning af Hængelsbhæningernes Opforelse for den større Del af Kommunerne Bedkommende er tilendebragt.

Sundhedstilstanden har i det Hele taget været god; Dodeligheden var mindre end i det forudgaaende Treaar.

Af epidemiske Sygdomme have kun Børnekopperne haft større Udbredning end sædvanligt.

De i Sundhedsloven af 16de Mai 1860 omhandlede Sundhedsforskrifter ere nu ogsaa vedtagne for en Del Herreder paa Landet; Kongelig Approbation paa deslige Forskrifter er meddelt for 47 Herreder.

Det nye Rigshospitals-Anlæg, til hvis Paabygndelse forrige Storthing bevilgede Midler, er sat i værk. Tomtens Planering vil i den kommende Winter være tilendebragt.

Til Sindssygeasyl-Anlægget ved Throndhjem er en ny Tomt blevet indkjøbt; Opførelsen af Asylbygningerne er paabegyndt.

Spørgsmaalet om Forandring i Kvakhalverlov-

givningen har paanyt været Rigets samtlige Sundhedskommisioner forelagt til Erklæring. Forslag til Lov herom vil blive Storthinget forelagt.

Udbyttet af Høsten har i det forløbne Triennium været veglende. Medens den i 1866 slog godt til i det Nordenfjeldske paa samme Tid, som Korn- og Potetes-Ablen paa Grund af et vedholdende Negnveir blev mislig i det Søndenfjeldske, var det Omvendte Tilfældet i det følgende Åar, da Høsten i det Søndenfjeldske i Almindelighed var temmelig tilfredsstillende, hvorimod der i de 2 nordligste Stifter blev saagodtsom et fuldstændigt Uaar.

I Åar har Høhøsten i det Søndenfjeldske i det Hele været mindre god, men i det Vesten- og Nordenfjeldske god. Kornhøsten har for det Meste været heldig. Poteteshøsten tegner godt.

Bed den høiere Landbrugsskole i Aas er det 4de Kurssus sluttet i forrige Åar efter afholdt Usgangsexamen. Om Institutets Tilstand og Drift vil fuldstændig Beretning blive Storthinget forelagt.

De øvrige Foranstaltninger til Landbrugets Fremme have været fortsatte dels gjennem Statens Agronomer og dels gjennem Amtslandbrugsskoler og andre Foranstaltninger fra Amtskommunernes Side med Pengebidrag af Staten.

Paa de fleste Steder ledes en væsentlig Del af Virksomheden i denne Retning af Landbosforeninger.

De offentlige Foranstaltninger til Husdyravlens Fremme, hvoriblandt de almindelige Heste- og Kvæg-Udstillinger, have været fortsatte. Interessen for Forbedring af Racerne synes at være i stadigt Stigende.

Udfistningen har været drevet med den ved forrige Storthings Bevilgning forudsatte Indfrænkning.

Til Myrdyrknings-, Drainings- og Sænkningsarbeider er i Treaaret bevilget som Laan ca. 15,000 Spd. og som Bidrag af Statskassen til sidstnævnte Slags Arbeider ca. 6000 Spd.

Forstvoesenet har i Henghold til forrige Storthings Bevilgning udstrakt sin Virksomhed ogsaa til Vestlandet. I Tromsø Amt er den offentlige Skovmasse forøget ved Indkjøbet af det saakaldte Skærvgodsets Skove. I forstjellige Skove har for offentlig Negning Hugst til Salg fundet Sted. Den i sin Tid anordnede Kommission til Ordning af Almindeligheds-forholdene i Nordre Throndhjems Amt har afsluttet sit Arbeide, og maa de vundne Resultater i det Hele ansees tilfredsstillende. Til Fremme af en forbedret Tørvedrift har en af Landets Forstimestere i forstjellige Egne af Riget meddeelt Veileitung. I de rige Heimdalsmyrer ved Throndhjem er efter hans Anvisning begyndt Mastintilvirking af Tørv til Jern-

banens Brug, hvilket Forsøg lover heldige Resultater.

Af Bjergværkerne antages Kobberværkernes Produktion at holde sig paa omrent det samme Standpunkt som før. For Jernværkerne have Konjunkturerne været saa slette, at et Par af de betydeligste have maattet standse sin Virksomhed, medens de øvrige drives efter en indfrænket Maalestok. Derimod har Udforselen af uforædlede Malme og Erfer, navnlig Svovlkis, Kobbermalm og Jernmalm, tiltaget særlig betydelig.

Baarsildfisket slog i 1866 meget heldigt til, men gav i det følgende Åar et mindre Udbytte. Saar kan det, uagtet det saa godt som ganske slog feil i det nordre Fjestedistrikts, anslaaes til omrent 600,000 Tdr.

Udbyttet af Lofotfisket har i de forløbne 3 Åar i det Hele taget været tilfredsstillende. Det opfisste Kvæntum var i indeverende Åar Udfyldt over et Middelfiske, men Kvaliteten mindre lønnende.

Det finmarkiske Torskfiskeri, navnlig Loddefiscket, har i de seneste Åar udviklet sig til en forhen ukjendt Betydenhed; i 1867 fiskedes ca. 13½ Millioner og iaaer ca. 12½ Mill. eller næsten som i et mindre Lofotfiske. For at afhjælpe en Mangel, der for Tiden er til væsentlig Hindre for dets videre Udvikling, vil Forslag blive fremlagt om Paabegyndelse af et betydeligere Havnearbeide i Vards.

De praktisk videnstabelige Undersøgelser angaaende Saltvandsfiskeriene have været fortsatte.

Bestræbelserne for Ferskvandsfiskeriernes Opkomst lønnes fremdeles med jevn og god Fremgang.

Bed de i 1866 og 1867 afholdte større Udstillinger i Boulogne og Fiskerigjenstanden samt i Stockholm og Paris af Industriegjenstanden i Almindelighed samt Kunstsager har Norge været repræsenteret.

Udfibningen af Trælast har fremdeles været meget betydelig og udgjorde i 1867 over 407,000 Kommerce-Læster.

Handelsflaaden er i Treaaret 1864—1867 steget med omrent 100,000 Kommerce-Læster og udgjorde ved Udgangen af 1867: 6,457 Tartsier med en samlet Drægtighed af 418,294 Kom.-Læster. Dræftarten mellem fremmede Havn er steget fra 4,339 Ladninger og henimod 540,000 Kom.-Læster i 1864 til 4,687 Ladninger og over 660,000 Kom.-Læster i 1867.

Til Fordel for Skibsfarten og Handelen paa de østasiatiske Farvande er et lønnet Generalkonsulat oprettet med Hovedstation i Hongkong, ligesom en for vore Interesser heldig Traktat er under Afslutning med Riget Siam.

De paa Norge faldende Arbeider vedkommende

S. № 2.

den mellemeuropæiske Gradmaaling antages at blive fuldførte uden yderligere Bevilgning.

Den geografiske og hydrografiske Opmaaling har været forsat væsentlig i Bergens Stift. Ved Hjælp af den forøgede Bevilgning strider Kystmaalingen rasft frem. Der er udkommet et Generalkystkart og forskellige Specialkarter, ligesom et ikke ubetydeligt Antal Karter kan ventes i den nærmeste Fremtid. Havbundens Oplodning er paabegyndt langs Rigets sydostlige Kyst og Dybberne affatte paa det udgivne Generalkart; i indeværende Åar foretages Oplodning i Lofoten.

De geologiske Undersøgelser ere afsluttede i det sønderjyske Norge og Karter over Christiania, Hamars og Christiansands Stifter udkomne. Undersøgelser ere derhos paabegyndte i Throndhjems og Tromsø Stifter. Disse Undersøgelser have i Finmarken, navnlig i Tanaelvens og dens Bierves Dalfører, ledet til Opdagelsen af alluvialt Guld; Felternes Drivværdighed er Gjenstand for nærmere Undersøgelse og Forsøg. Paa Andøen i Vesteraalen er fundet Lag af Steenkul og Brandfiser; om de ville faa økonomin Betydning, vil først kunne vise sig ved Boringsforsøg.

Med Undtagelse af Veianlægget i Trysil til Rigsgrænsen, der vil blive foreslaet til Udførelse med nogen Forandring i den tidligere Plan, ere de af forrige Storthing besluttede Veiarbeider satte i Værk og for en stor Del fuldførte.

Af Jernbaneanlægget mellem Drammen og Randsfjorden er den nederste Straækning af 5 Mile allerede for længere Tid siden aabnet for Driften, og Anlægget vil om nogle Dage kunne tages i Brug i sin Højhed. I Forbindelse med dette Arbeide har en Øprensning fundet Sted af Basdraget gjennem Alandalen, for at det kan besøres med Dampskib fra Jernbanestationen Heen, og en regelmæssig Dampskibs-fart er her blevet sat i Gang for Jernbanens Regning.

Om Anlæg af flere nye Jernbaner har der været anstillet Undersøgelser, der endnu ikke ere blevne afsluttede. Nærmere Meddelelse herom vil blive Storthinget forelagt.

Bed de af Storthinget bevilgede Midler til Kanalvæsenet ere endel mindre Arbeider i Stromme og Elvedrag komne til Udførelse, dels til Fremme af Kommunikationen, dels til Beskyttelse mod Elvebrud.

Paa Den Utsire arbeides paa 2de for Baarsild-fiskeriet vigtige Havnearanlæg, ligesom flere mindre Arbeider til Forbedring af Udhavne og Skibslob paa Kysten ere blevne udførte.

Forsikringssummerne for de i den almindelige

Brandsfiksrigs-Indretnings tvende Afdelinger forsikrede Bygninger, som den 1ste Januar 1865 beløb sig til omtrent 68,200,000 Spd., udgjorde den 1ste Januar 1868 omtrent 74,600,000 Spd. og ere saaledes forøgede med omtrent 6,400,000 Spd., hvoraf de 3,100,000 Spd. vedkomme Kjøbstadafdelingen alene.

Der er i Treåret indtruffet et Par overordentlig store Ildsvaader, nemlig i Byerne Drammen og Arendal, hvorved Brandsfiksrigs-Indretningens Kjøbstad-Afdeling paafortes et Tab af tilsammen omtrent 1,240,000 Spd. Til Dækelse hereaf maatte, efterat der i Afdelingen siden Begyndelsen af Året 1865 kun havde været erlagt ordinær Kontingent, udskrives extraordinær Kontingent tilsammen af Storrelse lig $8\frac{1}{2}$ Års ordinær Kontingent, hvis Indbetaling dog til Lettelse for Uddrederne er blevet fordelt paa $4\frac{1}{2}$ Åar fra 2det Halvaar 1866 af. Som Følge af denne Udsættelse med Indbetalingen af den extraordinære Kontingent har det været nødvendigt til Udgifternes Beskriftelse, foruden at disponere over 170,000 Spd. af Land-Afdelingens Beholdning, og saa optage et større Laan, hvilket erholdtes i London med 71,000 pund Sterling og skal tilbagebetales i Löbet af næste Åar. Kjøbstad-Afdelingen havde, naar de gjenstaende Terminer af den extraordinære Kontingent medregnes, ved Udgangen af forrige Åar et Overflud af 70 à 80,000 Spd.

I Land-Afdelingen har fun været erlagt ordinær Kontingent, som, uagtet den ved Lov af 26de Mai 1866 bestemte betydelige Ned sættelse af Præmien for almindelige Husbygninger, dog har strukket til at dække Udgifterne. Afdelingens opsparede Fond opgik den 1ste Januar 1868 til omtrent 160,000 Spd.

Rigets Toldintradere, der for indeværende Budgættermi ere anslaaede til 3,030,000 Speciedaler aarlig have udgjort:

i Året 1866	3,220,000 Spd.
og i Året 1867	3,005,000 —

Toldintradene have saaledes i de nævnte Åar udgjort respektive 190,000 Spd. mere og 25,000 Spd. mindre end paaregnet.

I de forløbne 8 Maaneder af indeværende Åar have Toldintradene andraget til . . . . . 2,277,000 —

Der har været nedsat en Kommission til at tage Toldlovgivningen under Revision og en anden til at udarbeide Forslag til en ny Skibsmaalingsinstruktion overensstemmende med den i England brugelige Methode for Skibes Maaling, hvilke Kommissioner nu have afsluttet sine Arbeider.

Maltafgiften, der for Budgetterminen er anslaaet til 240,000 Spd. aarlig, har udgjort i Tilvirkningsterminen:

1865—1866	omtrent	218,000	Spd.
1866—1867	—	237,000	—
1867—1868	—	190,000	—

og har saaledes i enhver af de nævnte Terminer været mindre end det for Budgetterminen beregnede Belob.

Brændevinsafgiften har efter Trædrag af den fastsatte Erfatning for erlagt Maltafgift udgjort i Tilvirkningsterminen:

1865—1866	omtrent	550,000	Spd.
1866—1867	—	654,000	—
1867—1868	—	264,000	—

Afgiften har saaledes naact den betydelige Tilvirkning i de 2de forstnævnte Terminer efter Gjennemsnittet ei naact op til det for Budgetterminen anslaaede aarlige Belob 500,000 Spd.

Revisionen af Rigets Matrikulstykke er for enkelte Herreder saavidt fremmet, at den reviderede Skylde kan lægges til Grund for Udligningen af Herredernes Uddredslser, medens den ellers i Almindelighed endnu staar under Behandling af Herredskommisjonerne eller Appelkommisjonerne.

Kongsbergs Sølvværk, der i Gjennemsnit for Aarene 1862—1864 gav en aarlig Produktion af omtrent 13,300 Mark fint Sølv og et aarligt Overskud af omtrent 31,000 Spd., har i Aarene 1865 til 1867 givet en gjennemsnitlig Produktion af omtrent 15,150 Mark fint Sølv og et gjennemsnitligt Overskud af omtrent 51,000 Spd. foruden Renterne af dets Driftsfond, medens det i Budgettet for indeværende Budgettermin anslaaede Overskud er 25,000 Spd. aarlig. Overensstemmende med forrige Storthings Beslutning er der freget til Optagelse af en af de betydeligere blandt Værkets ældre Gruber, nemlig Haus Sachsen Grube, ligesom Christians Stolls Hørtættelse mod Nord fra Gruben Gottes Hülfe in der Noth er paabegyndt.

Bed Myntindretningen paa Kongsberg er i Aarene 1865 og 1868 bleven præget tilsammen omtrent 187,700 Spd. Sølv i Grovkourant samt i Aaret 1867 15,000 Spd i Kobberhalvskillinger.

Statskassens udestaaende Fordringer, som ved Udgangen af 1864 var . . . 4,480,000 Spd. udgj. ved Udgangen af Aaret 1867 4,332,000 —

Statskassens synkende Fond, der efter Hans Majestæts naadigste Beretning til sidstforsamlede Storthing udgjorde 321,000 Spd., er fremdeles bleven forøget ved, at Renterne af Fondets Obligationer ere blevne anvendte til Indkjøb af Obligationer. Ved

Udgangen af Aaret 1867 var Fondet saaledes Eier af 367,000 Spd.

Statskassens kontante Beholdning, der ved Udgangen af August Maaned 1865 udgjorde 1,195,000 Spd. foruden et Belob af 426,300 Spd. i Statsobligationer, henhørende til Statslaanet af 1863, belob sig ved Udgangen af August Maaned 1868 til 947,000 Spd., dels beroende i Zahlkassen, dels indsat paa Folio i Norges Bank, dels hos udenlandsse Handelshuse eller hos Laane- og Diskonterings-Kommisionerne, hvorhos den anførte Beholdning af Statsobligationer paa samme Tid var nedgaat til 8,000 Spd. Den Del af Beholdningen, der var anbragt hos Laane- og Diskonterings-Kommisionerne, belob sig til 102,000 Spd.

Rigets Statsgjeld, der ved Udgangen af August Maaned 1865 var 8,240,700 Spd., belob sig ved Udgangen af August Maaned 1868 til 7,619,000 Spd.

Hypotheekbanken, om hvis Virksomhed Storthinget vil erholde nærmere Meddelelse, har i Aarene 1865—1867 udstedt Obligationer til Belob 1,854,000 Spd. og udlaant 828,845 Spd.

Bed nedsatte Kommisjoner er i Forbindelse med de fortsatte Overveielser om Gageringsvæsenet for visse Embedsværk tillige bleven anstillet Undersøgelser om en forandret Lønningsmaade for de med Sportler afdømmede civile Embeder.

I Henhold til sidstafholdte Storthings Bevilning har Armeens Hødfolk erholdt en forandret Organisation, hvorfedt Norske Jægerkorps er blevet udskilt fra Brigaderne, og disse ere blevne egaliserede.

Tilfølge Lov af 26de Mai 1866 er Riget blevet inddelt i Distrikter for Udskrivningen til Landvæbningen, hvorved hver Infanteri-Bataillon har faaet sit Udskrivningsdistrikt.

De garnisonerede Afdelingers Opgave er blevet saaledes bestemt, at de, ved Siden af at bestride den i Garnisonerne foreudsættende militære Ejendomme, tillige have at uddanne Underbefalingsmænd af alle Grader, i hvilket Viemed de fornødne Skoler ere satte igang i de forskjellige Garnisonsstæder.

I Forbindelse med Krigsskolen har i de 2de sidste Aar, til Uddannelse af Sekondleitnanter uden fast Løn, været afholdt Instruktionskoler, hvilke i det Hele have givet et tilfredsstillende Resultat. 54 Sekondleitnanter ere saaledes uddannede og ansatte til Ejendomme ved Infanteribrigaderne.

Efterat de fornødne Midler af forrige Storthing vare bevilgede, er den nye Plan for den militære Højskole blevet gjennemført, og Undervisningen ved denne Læreanstalt er saaledes fra at foregaa i tre-

aarige, særligt afsluttede Kursus, gaaet over til at være stædig vedvarende.

Armeens Øvelser afholdtes i forrige Åar i den ved Lov af 12te Mai 1866 bestemte Udstrekning, ligesom en storre Troppesamling fandt Sted i det Sønderjydske. I indeværende Åar have Øvelserne derimod paa Grund af Tidsomstændighederne været indskrænkede til Afholdelse af Nekrutskoler samt Over- og Underofficerssamlinger, for Artilleri- og Kavalleri-brigadevis og for Infanteriet bataillonsvis.

Arsenalernes Forsyning med nye tidsmæssige Vaaben er ioverført i den Udstrekning, som de dertil bevilgede Midler have tilladt. Anskaffelse af nye riflede Feltkanoner, dels af Staal belagt med Smedejerns Forstærningshylser efter Armstrongs Konstruktion til Feltartilleriet, og dels af Staal alene til Bjergetilleriet, er paabegyndt.

Forsøg med en 8½ Toms 350 lbs Riffekanon af saadan Konstruktion, som er bestemt til Bestykning af Kystbatterier for Anvendelse mod pantskelede Krigsfartøier, have været anstillede med heldigt Udfald.

Efter anstillede Forsøg og følles Undersøgelser af en dertil nedsat Kommission af norske og svenske Officerer er en ny Geværmodel efter Remingtons System for hurtigskydende Geværer blevet antaget for Armeen.

De siden Begivenhederne i 1866 indtraadte overordentlig store Fordringer til Haandskydevaabenene, navnlig med Hensyn til Hurtigskydning, har hos os, som i alle andre Lande, bevirket, at de øldre Beholdninger af saadanne Vaaben maa ansees uanvendbare for Feltbrug, — og overalt sees man at have ilet med at anskaffe nye eller efter Omstændighederne at forandre de øldre Haandskydevaaben. — Da der ved vore Arsenaler havdes en Beholdning af 12,000 Geværer og 1,400 Karabiner, som fornemmelig fandtes at egne sig til at forandres til Anvendelse af den for Remingtongeværet reglementerede Kobberhylsepatoron, hvorved de ville blive tidsmæssige Vaaben, har man, som Storthinget nærmere vil erfare af en særligt Meddelelse desangaaende, anset det af paatængende Vigtighed at lade denne Forandring i Forbindelse med Fabrikation af et passende Antal Kobberhylsepatoroner iværksætte i indeværende Åar. Forandringen, der antages at ville være tilendebraagt ved Budgetterminens Udløb, var ved Afholdelsen af Over- og Underofficerssamlingerne saavidt fremstreden, at saavel Infanteriets som Kavalleriets Afdelinger kunde tilstilles et mindre Antal af de forandrede Geværer med tilhørende Kobberhylsepatoroner.

Paa Akershus Fæstning ere de tilbagestående

Arbeider ved den militære Kontoirbygnings Forlængelse samt ved den for forrige Budgettermin bevilgede Fortsættelse af Arsenalsbygningen blevne afsluttet. — Til den for indeværende Budgettermin bevilgede Fortsættelse af sidstnævnte Bygning ere forberedende Arbeider udførte og Materialier anskaffede.

Da Omstændighederne i forrige Åar gjorde det paatængende nødvendigt at tilveiebringe Staldrum til den gevorbne Eskadrone Heste, maatte man beslutte sig til at opføre nye Staldbygninger paa Fæstningens Glacis. — Herom vil nærmere Meddelelse blive Storthinget forelagt.

Ned Marinens Hovedværft ere Monitoren Skorpionen og Fregatten St. Olafs Maskine fuldført, ligesom en ny Monitor, der har erholdt Navnet Thrudvang, er under Bygning. Ligeledes haves et Damp-Transportfartøj under Arbeide. Fremdeles er der for Marinen ved Motala mekaniske Værksted bygget en Monitor, som er givet Navnet Mjølner.

Ivende 8½ Toms ca. 36,000 lbs vægtige Smedejerns Kanoner til dette Fartøj ere bestilte i England, ligesom ogsaa 4 Stykker 7 Toms 25,000 lbs vægtige Kanoner af samme Sort til Befæstnings skyts, hvilke Kanoner om kort Tid ere færdige.

Udrustninger til Øvelse af Officerer, Kadetter og faste Mandskaber have fundet Sted, forsaavidt Midlerne have tilladt det. Derunder er der foretaget tvende Togter med Monitoren Skorpionen samt et Vintertogt paa 8 Maaneder med Korvetten Nordstjernen.

Nye Fyrre ere blevne anlagte paa Dna, Støt, Nyvingen, Østre Hatholmen, ved Kinn's Sund samt paa Stabben og Homlungen. Istedetfor det afbrændte Fyr ved Præsto er et nyt opført, og ligeledes er et nyt Fyrfiskib anskaffet til Læssørev Station. Fyret paa Frøholmen er fuldført. Nye Mærker og Fortuiningsringe ere blevne anbragte paa forskellige Steder, og Redningsvæsenet har, som tidligere, været i Virksomhed ved sine Stationer paa Iæderen og Læsø.

Postgangen har erholdt ikke ubetydelige Udvidelser, idet navnlig et ikke ringe Antal Postaabnerier med tilhørende Biposter ere blevne oprettede, medens tillige Postforbindelsen med Udlændet er blevet forbedret. Den tidlige Postkonvention mellem de forenede Riger og Frankrig er blevet afløst af en ny, ligesom der er blevet afsluttet en Postkonvention mellem Norge og det nordtyske forbund, hvorved væsentlige Lettelser for den største Del af Norges Udenrigskorrespondance ere blevne opnaaede. Postvæsenets Dampskibsfart mellem Hammerfest og Badsoe er blevet ikke ubetydelig udvidet, hvorhos der under

de tvende sidste Aars Lofotfiskerier er blevne underholdt Fart med et eget Postvæsenet tilhørende Dampskib mellem de vigtigere Fiskevær i Lofoten og Vesterålen.

De Anlæg Telegrafvæsenet vedkommende, hvortil Midler bleve bevilgede af sidste Storthing, ere i alt Væsentligt fuldførte, medens Omstændighederne derimod ikke have tilstede Regjeringen at gjøre Brug af den af sidste Storthing betingelsesvis meddelte Bemyndigelse til i indeværende Budgettermin at lade udføre Anlægget af en Telegraflinie mellem Lofoten og Tromsø.

Der er i afgigte Aar for privat Regning blevet anlagt en undersøisk Telegrafledning mellem Norge og Danmark, hvilken Ledning, der er tilknyttet det indenlandiske Telegrafnet ved Arendal, senere uden Afbrydelse har været benyttet. Angaaende Telegrafforholde mellem de forenede Riger og Danmark ere nye

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storthing med al Kongelig Raade og Undest vel bevaagen.

Givet paa Christiania Slot den 6te October 1868.

Under vor Haand og Rigets Segl,

C a r l.
(L. S.)

G. Sibbern.

J. Vall.